

IGAN POP FLORANȚIN.

RESĂRIT DE SOARE

(TINEREȚEA LUI ȘTEFAN=CEL=MARE.)

TABLOU ISTORICO-DRAMATIC

ÎN DOUĂ ACTE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

EDITURA

TIPOGRAFIEI CONSTANTIN POPP, FĂGĂRAȘ.

IGAN POP FLORANTIN.

RESĂRIT DE SOARE

(TINEREȚEA LUI ȘTEFAN-CEL-MARE.)

TABLOU ISTORICO-DRAMATIC

..... ÎN 2 ACTE.

»» FĂGĂRAȘ »»

EDITURA TIPOGRAFIEI C. POPP.

»»

1914.

»»

151089

PERSOANELE:

Bogdan V. domnul Moldovei.
Elena, doamna.
Ștefan, fiul lor.
Radu III. domnul României Muntene.
Voichița, fiica lui.
Mitropolitul Teoctist.
Petru Aron, uzurpator.
Laiota Basarab.
Teutu, aprod, pe urmă logofăt.
Căpitanu Fanea.
Negre, boer.
Alți boeri.
Kir Focșa.
Mai mulți conjurați.
Sutaș de panțiri.
Alți panțiri.
Arcași.
Un moșneag, pădurar.
Trei tinere.
O fetiță.
Florea,
Nastea,
Rontitu,
Dracu,
Trifăilă,
Gorski, sol.
Căldăraș, potcovar.
Șerpoiu, calău.
Ostași.

} aprozi.

ACTUL I.

Poiană în Codrul Orbicului. — Zori de ziuă.

SCENA I.

Ștefan, Teutu.

Ștefan și Teutu (întră din două părți).

Teutu. Stăi! verișcane. Cine ești tu?

Ștefan. De ce m'ai întrebă?

Teutu. Că te-aș cam cunoaște, — și nu prea.....

Ștefan. Și eu te-aș cam cunoaște — de-a binele.

Teutu. A! Acuma te-am cunoscut! Măria ta! Tu ești al nostru cocon Ștefănuț!

Ștefan. Sânt eu. — Dar tu?

Teutu. Cum? Tu nu m'ai cunoscut? Teutu eu sânt al măriei tale aprod; nu ști? Dela jalnica noastră bătație de-a „Moldovenii cu nogaii“! când măria ta ai ascultat de vorba micului Han-tătar Sava, de l'am legat de nuc, și l'au omorât afurisiții de nogai.

Ștefan. Zi, Teutule; mai zi, ca să te cunoșc mai bine.

Teutu. Apoi, când măria sa vodă Bogdan, te-a surghiunit în lume! Vezi, că știu? Vezi, că eu sânt! A, Dumnezeule, de acuma n'oi mai plânge de surghiunirea ta! Ni te-a adus bunul Dumnezeu!

Ștefan. Să taci despre mine. Să nu spui nimănui. Că ce am auzit, nu-i a bine; până m'oi întări și eu în aripi. Tu nu ști nimic?

Teutu. Cum n'aș ști? Petru Vodă suflă rezmirița sub scaunul măriei sale a lui Bogdan vodă. Buntuială pe țară; dar —

Ștefan. Tocmai de aceea. Haidem de aci, mai a-dânc în tufș, și te voi trimite în grabă la cetele mele, și la Țepeș vodă, cu o vorbă dela mine.

Teutu. Haidem. (Ies).

SCENA II.

Conjurații, pe urmă Ștefan și Petru Aron.

Conjurații. (Întră câte unul, strigând, drept semn convenit) Jos Ceahlăul!

Ștefan (întră). Jos Ceahlăul!

Petru Aron (întră). Jos Ceahlăul!

Zic tuturor vouă bun venit!

Acuma jurați, să tăceți, cum tace stâncă!

De ce face dreapta, să nu știe stânga.

Bogdan vodă trebuie culcat în pământ!

Serpoi. Jurăm!... Dar mai spune un cuvânt:

Și pe Ștefan? Să-l sugrumăm fără milă?

Petru Aron. Cu toată a năpârcei prăsilă!

.... Ce văd? măi! Un Iuda între noi!

(Cătră Ștefan). Tu? Cine ești? Gata stați voi.

Ștefan. Eu cine-s? și ce-mi făcù mie?

Bogdan? El m'a lovit cât pe o miie!

Pe toți voi, el nu v'a rănit

Ca pe mine, cu al asprimei cuțit!

Petru Aron. Ci înșiră!

Ștefan. Inșira-voi, acuma, cu sete:

Că părinți mie cerul îmi dete
 Doi ângeri. Bogdan mă lipsi!
 Orfan eu, cum nici că a mai fi.
 Căci — mama când o vezi, că-i în groapă,
 Perdut-ai pe veci a vieței podoabă.
 Dar pe mama în viață de o ști,
 O sfântă, ferice, între cei vii,
 Numai nu ți-e iertat, pe a ei față
 Al tău ochiu pe o clipă să o vază,
 Un hoț te oprește, ca în suflet să-o sorbi,
 Strivit gemi, ca într'o temniță de robi.
 Când nu-i poți să-i zici: „Scumpă mamă!“
 Întreg cerul aceasta îți dăramă.
 Ascunse ți-s ale vieței dulci zori.
 Te-au prins ai turbării fiori.
 A mea sfășiere-i mai sfântă.
 Cer eu o mai aprinsă izbândă.

Petru Aron. Ba eu! tu să o ști!

Ți-o spun; cap de diavol să-mi fi!
 Și că Ștefan tu ești, ia, te prinsei!
 Și face-ți-voi câte tu vrei.
 Aflați apoi, gloată, voi toți,
 O neagră poveste, o veste de hoți:
 Moldova — cuvine-se, ca mie
 Să-mi dea al ei scaun de domnie!
 Și Elena doamna, a cerului har,
 Ea scrisă mi-a fost mie, ca închinat al meu altar.
 Dar Bogdan, cel din iaduri un șerpe,
 Hrăpitu-le-a, plătindu-mi cu vorbe sterpe.
 Tu, Ștefane, apoi tu! izgonit!
 Cu dreptate amândoi l'am pârît!
 Tu, tinere, acuma hotărește-te, și alege:

Ca iscoadă la a lui vatră-i trece?

Ori astazi, chiar acù, ai să mori!

Ștefan. Mai voiu în Suceava a mă duce.

Că așa îmi-va fi izbândirea mai dulce.....

Petru Aron. Zburați-mi de acuma cu toții cu zor și noroc!

Moldova s'o scoatem din a ticălosului foc.

Să-mi năimiți leși și turci.... hoți din lume.

Greci și unguri,.... fără inimă turme.

Tătari dela Crîm, și cazaci;

Săcui, venetici și rusnaci.

Pe preț jumătate din hrăpita lor avere,

Pe cei îmbogățiți îi veți cere.

La argații lor. Apoi pe cei cumpărați

Cu a groapelor fund să-i îmbiiati.....

Și ocnele spargeți! Din ele

Alegeți-mi fețe mai grele.....

Iscoadă în Suceava, Ștefane, chiar tu!

Tăciune pe țară!

Porniți-mi, acù! — (Toți ies).

(Se luminează de ziuă).

Bogdan de braț cu *Elena* doamna. (Intră).

SCENA III.

Bogdan și *Elena* doamna.

Elena. Ah, doamne, de Ștefan nici o veste?

Oare dânsul macar în viață mai este?

Bogdan. În viață a fi, scumpă; dar — uită-l mai bine.

Căci a lui cale a ști, asta n'ar fi de tine.

Elena. E în viață? Fii, doamne, tu în veci lăudat!

Căci par' că de acuma din nou mi l-ai dat!

Dar tu îmi tălmăcește, de ce în atâta taină

Ascunsă ținutu-mi-ai scumpa lui faimă?

Bogdan. Eleno, o groază-i, și nu fericire.

Cu amar numai da-ți voi de el o vestire.

Îți aduci tu aminte? la a mea înălțare

In scaun, o clipă, ce lacrimi amare

Ștefan mi-a adus! că chiar eu îl izgoni.

Așa n'aștept decât grele și amare solii.

Elena. Chiar tu l-ai izgonit? Mi-o dai singur?

Bogdan. De mai mare păcat l-am păzit, surghiunindu-l,

Că pe mine, din scaun a mă scoate unelti.

Elena. Dar cine l-a pârît? ponegreală asta a fi.

Bogdan. El, Petru Aron descoperi uneltirea..

Ce eu nici visam; căci nu mă ducea firea.

Elena. Tot el! care, ști tu, și mie, cu ce cuvinte

Cerșind căsătorie îmi grăise mai înainte.

Și eu pentru aceea o rugă ți-am adus,

Să-l legi cârmuitor, iar noi ca ascunși viața am dus.

Petru Aron, cu alaiu (intră).

SCENA IV.

Aceiaș, Petru Aron, alaiu.

Petru Aron. (cătră alaiu).

Sosirăm, voinicii mei. Dați cercul mai mare!

Că de astăzi al nostru luceafăr resare.

Bogdan. Cu de vodă alaiu tu îmi umbli? jupâne!

Petru. Jupân tu ești, Bogdane; dar vodă sunt eu!

Bogdan. Domnescul alaiu mă cunoaște pe mine!

Petru. Intreabă-l, uitatule demult de Dumnezeu.

Bogdan. Auziți ăst cuvânt? credincioaselor steaguri?

Șerpoi. Auzim, credincioase, nu ție, ci lui.

Cu Aron vodă noi; tu cu oftate să te saturi.

Bogdan. Blăstăm cătră ceriu, ce, smintite, tu spui.

(Resvătiții năvălesc contra lui Bogdan).

(Ostașii din paza lui Bogdan intră precipitat și se interpun, silind pe Bogdan cu Elena să plece, duși de torentul lor.)

Bogdan (aparte către Elena) la tainiță!... (Ies).

SCENA V.

Aceiași, fără *Bogdan* și *Elena*.

Petru. După dâșii, feciori! Pe Bogdan viu ori mort!
Căci n'am poftă, în veci a lui grije să-i port.
Elena însă mie, soție-mi va fi.
Ori mort eu și ea; căci răbdarea-mi se sfirși.
O țepă lui să-i ridice, căci sositu-i-a rândul
Mort ori viu, să încheiăm, că limpezimu-ne, —
zdrobindu-l.
Toți (ies).

Un moșneag (intră, aducând un par, și începe a-l ciopli). Hai, dă, iubită bardă..... De ar ști ei amândoi, vodă cel vechiu și vodă cel nou, că dela barda mea vine astăzi moarte lui vodă și viață lui vodă celalalt! E heihei..... Astăzi bărdița mea pune țara la cale.

Bogdan cu *Elena* (deghizați de cerșitori, intră cu precauțiune).

SCENA VI.

Bogdan, *Elena*, *Moșneagul*.

Bogdan. Uncheșule, tu cui cea țepă ai lucra?

Moșneagul. Tu nu ști? Pentru cine? pentru chiar măria sa.

Bogdan. Cum? tată. În țepă pe cine?

Moșneagul. Pe Vodă. Că știu, că nu, ia, pe tine.

Uncheșule, în al tău vechiu joc,

Ți-e bine, căci nu ești tu în joc.

Măria sa ce bucuros ar schimba

Cu ruptu-ți pieptar, care viață i-ar da.

Bogdan. In țeapă bre, pe care voivod?

Moșneagul. Pe Bogdan, bre, cu tine cu tot!

(Graiu de copilă de afară). Ei bunicule, hai, că-i gata mămăliguța și ciorba.

Moșneagu, Hai, puicuță. Io-s acù mai vodă decât ei amândoi. (Iese).

Ștefan (intră cu grăbire). *Elena* (iese).

SCENA VII.

Bogdan, Ștefan pe urmă Elena.

Ștefan. Măria sa unde-i? el vodă cu doamna.

Bogdan. De nu ești de-ai Petrului vodă cățel,

Cu moarte te ajunge, acuși goana.

Cu vodă Bogdan de ții, cazi ca și el.

Ștefan. Cum? tată, dar eu chiar de vodă Bogdan țin,

Tu nu mă vezi? Ștefan eu sânt, sângele lui.

Spune, ce fac, al meu tată și mamă? la al lor sîn

Să zbor! Să mă oprească, așa putere nu-i!

Bogdan. O, cerule!... Fiule, oprește. Sosit-ai

La țintă. La a tale picioare eu cad.

Căci eu te-am izgonit... O, ce crudă ursita-i!

Cu amar ispășitam însă greu-mi păcat,

Ștefan. Tu gluma o lasă. Hai și iute îmi arată,

Pe unde să apuc, mai de grabă să zbor

La scumpa mea mamă, la vodă, al meu tată.

Bogdan. Dar eu sânt, o Ștefane; eu, astăzi un cersitor!

De șerpele de Petru orbit,

Ia, eu te-am izgonit!

Ștefan. Tu?... tu ești? aieva? căzut din domnie?

Bogdan? al meu tată? izgonit? fugar, tu?

O, ochilor, să credeți așa grozăvie?

Minciună-i! Tu jură, că nu; nu și nu.

Bogdan. O, Ștefane, ai mei ochi, ah, n'au să-i mai văză
Pe ai tei!

Ștefan. Dară dânsa?... cu tine... aci!
Acăreia sorbi închinata ei față!
Și când mă opri, ea, speriată, fugi!

Elena. (întră cu precipitare). Al meu fiu! (Imbrătoșare)

Ștefan. Ah, cum de nu știam! să-mi aduc, dintr'odată,
Și cetele mele! ... da acuma, pe dată,
Lăsați-mă, o, doamne, la ele să zbor.
Doi arcași (întră).

SCENA VIII.

Aceiași, arcașii.

Ștefan. Arcașilor, cum? și de unde?
Pe cine cătați? mi-ați răspunde?

Arcaș I. Bogdan vodă, el e al nostru vânat.
Ia, lui vrem să-i soarbem al vieței veleat.

Ștefan. Găsitul-ați. Stați, poposiți.
Bogdane, la ce vorbă cu ei tu mă înviți?

Arcașul. Dar vere, tu îl aperi, ori ni-l dai?
Cu el, ori cu Aron vodă stai?

Ștefan. Măria ta, ce îmi zici, să fac?

Bogdan. Al meu fiu, ce ști, fă. — Eu — tac.

Ștefan. Flăcău, zvârle arcanul încoace,
Să vezi, ce poveste ți-oi coace.

Arcașul. (Îi zvârle arcanul).
Să-l apuci, și fără milă tu-i da.

Căci mila la noi nici odată n'a sta.

Ștefan. De voi milă nu stă ea nici pe la mine.

In iad amândoi, două obraze de câine!

(Ia arcanul, și îi doboară, dând și cu sabia, pe amândoi.)

Bogdan. O fiule, al domnului sfat

Adusu-te-a la timp, de ne-ai scăpat.

Așa, da, căci n'a fost târziu,

Dela a ta mână stau astăzi viu.

Ștefan. Lăsați-mă, la a mele bune cete să zbor.

Și în goană de moarte să aduc ajutor!

(Iese).

Bogdan. (Desbracă cojocul).

Petru Aron cu garda (intră).

SCENA IX.

Bogdan, Petru Aron.

Petru. Bogdane, dăm piept? tu cu mine, amândoi!

Bogdan. Dăm, Petre, să alegem, care din noi?

Da a mea moarte s'o ști, tu, din scaun te-a surpă.

Cu toți descrierații din tabăra ta.

Petru. Jupâne Bogdane, tu ști, care o să moară?

Bogdan. Să fiu și eu acela; tu un vodă și o fiară!

A mea moarte tuturor rază le fie,

Care din suflet orbirea mai îngrab să li-o iea.

De a bălaurului sabie moartea să-mi vie!

Al meu sânge trâmbiță a fi. Țara a înviia.

(Duel).

Bogdan (ii zburătuește lui Petru sabia din mână).

E ruptă? Aroane, ți-o dau, ia, pe a mea.

De a fi să mă omori, prea reu nu mi-a părea.

Mie alta să-mi dai.

Da grăbește-te, hai!

Petru. Tu și acuma vrei, în ris să mă iai?

Grăbesc, tu îmi ceri?

În grabă dară să-mi pieri!

(Îl străpunge).

Bogdan. Așa?..... Ucigașe!

În veci n'o să ai pace! (Cade).

Curtenii (scot corpul lui Bogdan).

Petru. A noastră-i Moldova! Dați foc! dați pârjol!
 A lui zidiri îmi joace de acum sub topor!
 Elena a fugit? din pământ chiar îmi iasă!
 Căci sarbăd e scaunul domnesc și pustiu,
 Pe cât nu-l împodobește chiar ea, o împărăteasă!
 Războiu îmi îmbrăcați și după al ei vâjnic fiu!
Elena (întră, escortată de curteni).

SCENA X.

Aceiaș, Elena, escorta.

Petru. A cerului dalbă stea, e un vis? ori îi aieve?
 A mea viață de iad în asta zi să ia sfârșit?
 Vedea-te-voi? sfântă! Ci zi: n'oi mai geme
 Ani și ani? cum gemui, ca pe jaretec ținuit!

Elena. Calăule, ucide-mă. Fă și al meu rând.

Petru. Nu moartea, ci viața să îmbrace al tău gând.
 Cunoști tu pe Petru? O, nici pe o fărâme.
 Ascultă-mă dară, ca în păcat să nu cazi.
 De când ai mei ochi te-au zărit, numai cu tine
 Al meu suflet zboară. Soare tu numai îi împarți.
 Jurat-am, în loc de domnie deșartă,
 Aieve domnie cu al meu braț să așez.
 Din chipul de doamnă, tu drept doamnă închinată!
 În loc de domn mort, ca viu voivod eu să înviez.

Elena. Un diavol jurat-a; să o cred, din greșeală,
 Un bine să facă; — dar e viu Dumnezeu!

Petru. Eu, diavol? ba al țarei voivod! o spun cu fală!
 Bogdan era o umbră; părinte îi sunt eu!
 Când trebuie, mă fac și diavol! Dar ascultă-mi,
 [ursita.

Și dacă o singură scânteie ai de suflet în piept,
 Văzând, cum biciul sorții pe Petru lovit-a,

Tu blestemele îndată le-i chemă înderăt;
Tu nu vrei să mă auzi? O, Eleno, răspunde!

Elena. Să ascult, cum un om cătră iad s'a vândut.

Petru. Un pas spre dreptate făcuși! Unde? O, unde?
Să scriu acest gând? ție din ceriuri căzut!

Ascultă dară, o, ascultă,

De a mea viață perdută!

Ai mei toți tovarășii îmi dedeau cu a lor mame.

Că a lui sfântă-i, dalbă-i... ba sfântă-i a lui!

Fără mamă singur eu! Așa gând să mă sfărame!

Eu cui al meu păs să spun? dorul meu cui?

Deșeartă a mea soartă! De ce numai mie?

Așa amare zile și nopți de suspin?

Inchisu mi-au a cerului dulce împărăție?

Altora dat-a raze; în al meu suflet chin!

Subt ochii mei gros întunec, prăpaste.

Peste al meu cer întins-a de spaimă pustiu.

Eu ce traiu să duc? pentru alții când Paști e,

Eu în cruntă închisoare, perdut să mă știu?

Nici ei mume nu aibă! jurat-am, nebunul!

Și — pe-ale lor a toți mame să le sugrum!

Mai alb decât mine să nu văd nici pe unul!

Așa pe ursită porni să mă răsbun.

De ai ști, cât mă ardea apoi această aiurare!

O greață de mine în acest pept încolți.

O groază, că-mi venia să tot fug de a mea cărare.

O scârbă de lume începù a mă strivi.

Cutremură pietrile focul din mine!

Și — vinovat eu eram? Nici decum. Pe asta jur!

Tu ști pentru ce?

Elena. Auzii dela tine.

Tu mamă nu aveai. O, și aceasta-i destul.

Petru. De ce? așa întrebai pe sălbatica soartă, —

De ce pe a mea mamă, prea curând mi-ai furat?
 Jurat-am, pământul sa-l calc, lumea toată!
 Pe cel mai fericit om, cu fanarul se-l cat.
 Și în clip să-l sugrum, ca să sting aspra-mi sete.
 Curând l-am și prins. Alui nume-i Bogdan.

Elena. Da, el, fericit, pentrucă nu te mai vede.

Petru. L-am stins! Pentru tine pe oricare-l sfărnam.
 Eleno, a ta mână acum, țara de jale
 Să o scape. Că tu numai soarele i-ai fost,
 A cărui față pe această întâmplare
 A scris-o. Eu îți zic: Fă-i deacum adăpost.
 Să-mi dai a ta mână, și țarei fii mamă.

Elena. Cu mineuciderea aci să o urmezi!

Petru. Tu n'ai să mă lași; căci, să-ți dai dreaptă seamă:
 Cu ucideri păși-voi... la cine? tu crezi...

Elena. La mine!.....

Petru. La al tău fiu!

Elena. O, cerule sfinte!.....

Petru. Vedea-ți-l vei stins; iară tu? roaba mea!

Elena. Plec eu din vieată! Să-mi pieri afurisite!

Petru. Tu n'ai să faci așa; eu pe cer voi jură!
 Că atunci cea Moldovă de foc e cuprinsă.
 Turbat, eu pe nimeni n'am să mai iert.

O clipă îți mai dau. Iată a mea juruință:
 Soție să-mi fii, ori — Moldova un deșert!

Elena. Răgaz tu-mi mai dă, și turburarea îți oprește.
 De văduvă jalea! O, cât mă arde acest jar!...

Petru. Trei zile mai fie!

Elena. Măsori diavolește!

Moldovo! jertfă-m'aș pe al tău trist altar?...

O, cerule, cum de mă lași, fără pază!

Și nu mi îngădui, Doamne, să pot azi să mor!

De nicăiri mic o singură rază,

De scăpare! O, lume! ajutor!... ajutor!...

Ștefan (întră precipitat).

SCENA XI.

Aceiași, Ștefan.

Ștefan. (încă de afară). Ce aud?...

A mea mamă! Ce văd? ce minune?

Elena. Al meu fiu! O, viie-i dreptatea pe lume!

Ștefan. Ție, doamne, dau lauda cea mare,
Că primejdia simțind, întorsei a mea cărare.

Petru. Ai morții amândoi! și apoi țara pe pustiit!

Elena. Aroane, nu uita a izbândirilor cuțit!
Din turbare te deșteaptă, căci dreptatea-i ursita
Dela a lumii Judecător. Ea la timp te-a strivi.

Petru. Eleno, tu uiți, că el drept chiar croit-a.
Pe voi poate astăzi să vă sfășie!
Implinește-mi însă cele, ce eu voiu să vie.
Ce nu-ți mai cer astăzi, ce de acu îți poruncesc
Porunci aruncă la cete, să mi se plece toate mie
Să se închine cu toții la al meu steag domnesc.

Ștefan. In veci tu să aștepți pân' la așa o poruncă!

Petru. Vrei, viu de aci să pleci, cu a ta mamă de braț?
Că rostogol altfel cazi peste a iadului dungă,
Cu tot cu Elena.... Aduceți un lanț!
Acuma să alegeți!

Ștefan. Ci stai, omule, o clipă!

Petru. Mai aștept, două clipe. Mai mult însă nu.

Ștefan. O, domne, mă vezi pe a prăpăstiilor râpă.
Desghiață pe astă fiară!

Petru. Alegeți, acu!
Aminte tu adu-ți de juruința făcută.
In răs atunci tu prietin cu mine te-ai scris.
Ca apoi să mă vinzi! Ce ai sămănat, acuma
[ai prins.
Alege! Trezește-te din negura de vis,

Ștefan. Să aleg !... ticluit-ai... un cap tu din meșteri,
De ucideri !... Să aleg !... Dar pe o mamăucid!
Or-ce aş alege, din câte urzit-ai prin peșteri.
Cu fapta ce tu îmi ceri, o Moldovă am cernit!
De nu o fac, ucis'am pe mama, al meu suflet!
De unde învățat-ai așa foc ? Belzebut !
O, doamne dacă ascult de a bălaurului urlet,
Pe a tuturor mamă, ori pe a mea am pierdut !
Lăsa-voi,... O, cerule, închide-ți atunci ochii...
Voi face, să răsuflă ea, vatra a toți.
Ba a mea sfântă mamă!... Voi, pleavă, voi
[drojdii !

Obraze ca de oameni, pe inimi de hoți!
Elena. Pumnalul, al meu fiu, mi-l dă, și scăpat-a,
Moldova. Eu fug. Las a jelaniei vale.
Ai tăi buni stegari, lumina-vor ei Vatra,
Moșia din ale pricoliciului ghiare.

Ștefan. O, mamă, vrei să fugi din a lumii robie !
Tu, iadule, învață-mă, cum eu să aleg ?
Mai crâncenă care-i ? Soarta care să-mi fie ?
Nu pot!... O, prin ce văpăi astăzi să alerg ?
Putere, tu, doamne, îmi mai dă, pe o încercare...
Să văd, dacă's oameni cu rost, ori — scrintiți.
Și dacă nu-i nici un om, toți sunteți fiare.
La chip numai, oameni, dar lupi, fără minți,
Sub al lui cuțit, atuncia eu ochii închide-voi,
Și-a tuturor mamă, apărată, — ba a mea!...
Ba a tuturor!... o, judecați-mă și voi :
Orfan să se facă așa, care ar putea ?
A mea scumpă mamă, prin toată a ei viață,
Doria, mucenică să se facă; și acum
Cu a sa faptă al ei fiu chiar, pe moarte să o arză?

Calăilor, și voi spre moarte dați pe drum!
 Cutremure-vă astă neauzită vedenie!
 Ori chipul de pe voi e de prisos?
 Mișei, lăntuiți, prin o coaje, în zmerenie;
 În lanț la un bălaur în lumea de jos!
 Să o știți, eu și pe voi cat' să vă apăr de
 [astă fiară.

Cum? voi stați ametriți, ca niște chipuri de sloi?
 Uitare-ați? Bogdan câte a făcut pentru țară!
 Iar acesta l'a omorât!... După noi veniți voi!

Petru. Să taci, o, Ștefane! (cătră panțiri).

Să ducéți pe măriia sa, păzită între arme.

Panțiri (ies cu Elena)...

Ștefan. A țarei cuțite în a lui mână ce-or fi?

Pe voi el în picioare v'a călca, pe făptași,
 Cum dai, sub călcăii să strivești niște scorpii.
 Dacă dai cu cuțitul, pe cuțit și tu calci!...

Și iată, că văd în câțiva ochi, ca o rază
 De înțelegere, care spune, că a tuturor braț,
 E chemat pentru apărare, iar nu ca să piarză
 Pe nevinovați, dând apoi singur în laț.

Petru. Inchideți-i acum afurisita lui gură.

Ștefan. O groază te înneacă, afurisite pricolici.

De a mele cuvinte? în blestem și ură?
 Oftezi, să mai doarmă a dreptăților biciu?
 De-a tale ucideri cuprindete-o greață?
 Cu sângele, ce fu al Moldovei voivod,
 Tu spada roșitu-ți-ai! sub de dimon povață!
 Da o aprinsă întrebare încă, sfârșim apoi tot:
 Voi, sângele vostru pentru acest spurcat găde,
 Care pe a tuturor părinte l-a ucis, să-l vărsați?

Acum, a mă omorâ, cu a mea mamă, pornit e;
Pe ai voștri, apoi, pe voi, și pe sutele alți!
Stați toți ca împietriți! niște inimi de ghiată!
Eu dar — hotărâsc... Pe călău să-l trimiți —
La ma, — — o, nu, nu. Dumnezeu, a ta față
Ascunde, — să nu auzi....

.... Să nu spui la sfinți,.....

Ce lași, să se întâmple; tu pământule, uită
Ce grozăvie am să fac; întunecimea ce ai să vezi
Inaltule soare, al meu gemet ascultă:
Să nu arăți la nimeni, ce nici poți să crezi!
Aroane, tu vei face, puterile sfinte
Ce te-or îngădui să săvârșești....

.....Un mormânt.

Să-mi sape; căci eu, — răzvrătitule smintite,
Eu — țara — nu, nu! nu ți-o vând, nu ți-o
[vând!...

Petru. Elena la moarte!... Ale ei zile-s pierdute....
Ori — Ștefane, tu aici iscălește, și vă scap.
(Dă lui Ștefan un răvaș).

Ștefan. (Rupe scrisoarea). Calăule....
..... du-te!

Perdut și tu, al meu cap....

(Cade jos). Nu, nu!

Capul paștirilor. Calăule stai!

(Cătră Petru Aron).

Destul ne-ai orbit!... de pe ochi ne căzù,
De negre amăgiri blestemată o coaje.

Petru. Tâlharilor, sfârticați-l! că-i rob el!

Paștirul. Ba tu!

Paștirii (iau pe Petru Aron între săbii).

Petru. Dați capul lui Ștefan! și vă dau ca răsplată,
Din țara de jos, partea pân' la Tecuci!

Panțir. Da a ta-i?

Petru. Vă luați cu a Bârladului bucată!

Panțir. Da ai tu un petec? al tău cap să ți-l culci!

Petru. Și țara de sus, tocmai pân' la Suceava!

Panțir. Tu cere-o la Ștefan vodă; căci țara-i a lui!

Să-ți dee Măria sa, cât el măsură-va.

Mulți ani Vodă Ștefan! că voivod ca el nu-i!

(Teutu, Elena, întră).

SCENA XII.

Aceiași, Elena, Teutu. Pe urmă mitropolitul.

Teutu. Ale cerului case, în vestire de clopot,

In lume să cânte, că scăparăm de clocot.

Dela coaba pieirii; — de el, cel nebun!

Iar acum?

Măria ta, ce faci cu fiara turbată?

Ștefan. Iertare lui. Dă-i drumul, acu chiar îndată.

Teutu. Ba în lanțuri, măria ta, capul să-i tai,

Căci altfel nici țara nici tu tică n'ai,

Ștefan. Să taci, logofete. De el, m'aș mai teme?

Panțiri peste marginea țării! surghiun el va geme.

Teutu. Voivode, dar nu așa milosteniile se fac.

El tot pe buntulueli; Tu ei vedea. Eu de acum tac.

Cu toții de-acuma să ne chemăm la „Direptate“.

Acolo, el, de pomăzure și de schiptru să aibă

[parte...

Din margini în margini, toată suflarea să se

[adune!

Pe Vodă a tuturoră juruință să-l încunune!

Petru. A ta îngâmfare să-o ști, o să te darme.

Ochi cu mine-i da odată, să nu uiți Ștefane!

Ștefan — (cătră Teutu). Tu taci, dar eu n'oi tăcea;

De arme izvoare om câtă.

Cum eu colindat-am pe la toți,
 Cunoscu-i de-atunci. Piept aş da cu cei hoți.
 Pe cel fricos calcă-l cu toții în picioare.
 Cel cu inimă sare-le 'n cap, ori că moare.
 Pe muncă, Teutule! Fauri de oștiri
 Ne facem. Zi, noapte gătiți pe ori-ce știri.
 Toți vrăstnicii, de astăzi și 'n veci înainte,
 Din tălpi până 'n creștet tot pe arme să-mi cânte.
 Din bucium tuna-vom chemări peste culmi?
 Intreg neamu, oaste sub steag să te aduni!
 Din somn de auzi-vom: „E sabie pe țară!“
 Ca leii, pe ei! sugrumați toți să-mi piară.
 Hotarele cu paznice ochiri vom împânzi.
 Nu aşă, cum el, micul hantătar o plăti.....
 Grăiască de-acum el, Mitropolitul.

Teoctist. (între) D-zeule Savaoft, tu ne-auzi jurământul:

In veci netrecuți, peste casă și ogor,
 Mai sfântă ne-a fi vatra mare, a tuturor.
 Boieri, fețe alese, a plugarilor mare,
 Genunchii să îndoiaie! Să cântăm:

Ce îndurare,

Cerescule Tată, pe noi că porniși!

Pleca-vom cu nou suflet, ca nou neam, de aici.

Teutu. Din culmi dacă bucium prin noapte ne-ar strigare,

Uita-vom odihna, și în „pâine și sare“,

La glasul închinatului nostru voivod,

Prin apă, prin foc!... trup cu suflet cu tot!

Toți, robi fi vom lui. Pentru sfânta dreptate,

Pe viață, pe moarte, cu iadu ne om bate!

Așă, sfânta mână din ceruri cu noi!

Toți (îngenunche).

Teoctist. — Iehova cu voi!

A lumii înalt părinte, a toate țitor,

Rugămu-ne, ajută în sorocul viitor.

Teutu. Cu suflete zmerite ostași legămu-ne ție,
Și sfaturilor sfinte, ce-a da la împărăție.
La gând viclean căde-vom? al nostru piept să rupi.
Bordeiu și curți, cu trăsnet, din talpă să le șurpi.
Luptând pe dreptate al nostru sânge curgă:

Teoctist. Pre-al țarei scump voivod, de azi al crucii
steag să-l ducă.

Teutu. Toți, unii ca și alții, ca frați legați să fim!
Sub steagurile lui Vodă, veci neclintiți!

Teoctist. — Amin!

Petru Aron. A ta înălțare, să o ști, o să te dărame.
Ochi cu mine ei da odată: să nu uiți, Ștefane.
(Iese amenințând).

Teutu. Resufe Moldova; e dus cruntul bălaur.
Lumină pe fruntea ei — de astăzi va lucii.
Cu Ștefan Vodă în scaun, pe zile de aur!

Negrea (întră).

SCENA XIII.

Aceiaș, fără Petru Aron, Negrea.

Teutu. Trimisul la Radu vodă, măria ta, sosi.

Ștefan. Solia mea, Negre, ai dus-o cu bine?

Negrea. Măria ta, dulce mi-e vestea. E așa:

Voivodul cu sufletul stă pentru tine.

De astăzi, Voichița-i logodnica ta.

Ștefan. Resplată tu-o să iai pentru ăste cuvinte;

Că de farmece sfinte mi-e sufletul plin.

Aprod. — Măria ta, nou sol!

Gorski. — (întră).

SCENA XIV.

Aceiași, Gorski.

Ștefan. De unde? jupâne.*Gorski.* Din Kiev eu îți vin.*Ștefan.* Dela Kneaz Simion? veste dulce, ori amară?*Gorski.* Simeon împărat veste dulce a ales.

Eudoxia, dalba de raiu primăvară,

Logodnă îți trimite cu dulcele-i vers.

Kievul o cântă ca pe a voastră domniță.

Ștefan. Tu lasă domol cu al tău vers de noroc.

El mă arde. Și să tac? Al meu suflet să mință?

Cuvântul eu dat-am... Voi m'ați pune pe foc?

Teutu. (pășește înaintea lui Ștefan).*Ștefan.* Teutule ce vrei?*Teutu.* Vren, voivoade, să gândești dinspre al Kievului țar!

Nu de stânga loviri, ci adierile dreptei

Spre noi să le chemi.

Ștefan. Cersit-am al lui dar?*Teutu.* Mânia lui Kneaz rușinat tu uitare-ai?*Ștefan.* Pe steaua din suflet s'o uit? pentru dânsul!*Teutu.* De a noastră moșie, tu atâta cătare ai?*Ștefan.* Uiți? pe cine ocară aș zvirli, ascultându-l.*Teutu.* Un foc pe moșie, a tuturor mamă,

Mai jos e? decât a Voichiței oftat?

Ștefan. Dar mai e în lume suflet, să soarbă așa rană?

Lăsați-mă să fug!... cerșitor într'un sat!

Nu mort — în domnie, scrișnind subț amarul

De așa sugrumare pe veci sângerând.

Elena. Al meu fiu, ascultă. Primește tu darul

Lui Kneaz. Pentru Vatră și țară aibi în gând.

Ștefan. Să taci, mamă. O, taci; căci cuvintele tale

Pe al meu gând sânt sfinte. Cu fer tu mă legi.

Elena. Să te legi; căci asta-i a inimei cale.

Frați mii de foc tu să aperi și de fărdelegi.

Ștefan. Așa fie! Al teu fiu, de astăzi nu mai este.

Cuvântu-ți — rob țerei pe veci mă lântui.

Voichiței — rămas bun, lui Kneaz plecată veste

Pe al meu cap, o, doamne, ce sorți ar sosi?

Ce-i? Negre. Tu ce aștepți? cu ochii în mirare!

Negrea. O, doamne, lui Radu alt răspuns tu să dai.

Ștefan. Voichița își aleagă spre altul cărare.

Negrea. De nu ți-ar veni Radu! Că atunci... ce gând ai?

Ștefan. El? Radu?... Să-mi vie! găsi-ne-a în veghere,

De aspră apărare zi, noapte gătiți.

Boieri, ascultați, ce voivodul vă cere:

Pe pază la hotare! armați până 'n dinți!

Aprod. Alt sol, măria ta!

Focșa. (Intră).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCENA XV.

Aceiaș, Focșa.

Ștefan. De unde cu vorba;

Negrea. E kir Focșa; tot dela vodă Radu.

Ștefan. Răvașul?

Focșa. Cu bună plecare, al meu stăpân, de sîrg și pe
călcâiele lui pan Negrea, la măria ta m'a repezit.

Ștefan. De sîrg? și pe călcâiele lui? te-a repezit?

Mare și încordată solie! Deschide vorbă mai
pe larg kir Focșa.

Kir Focșa. Că afară de măria ta, la măria sa a venit
vorbă dela noue pețitori, pentru domnița măriei
sale, a Voichiței, Și că măria sa vodă Radu la
toți noue le-a trimis vorbă, că nu făgăduște
nici unuia să-i fie socru; și să nu le fie cu su-

părare. — Dar ei toți nouă s'au îndrăcit pe vodă Radu și — și pe măria ta; și pentru ca nu care cumva măria ta să-ți întorci vorba de ginere.

Ștefan. Că atunci?

Kir Focșa. Nu mi-a spus mie altă vorbă.

Ștefan. Nu ți-a spus stăpânul tău jupân Radu, Da tu — ce gând îți joacă pe frunte?

Kir Focșa. Cum măria sa e iute aprins, la mânie, ar fi harț de războiu cu măria ta.

Ștefan. Destul, Kir Focșa. (Cătră Teutu) Logofete, gata de drum, spre Kiev, pentru logodnica mea, domnița Eudoxia.

Kir Focșa. Mă închin cu plecare măriei tale, și mă tem că ne-om mai întâlni.....

(Aparte). De cuvânt pețitor! care cere o fată; apoi, dacă socru i-a făgăduit-o, și a zburătuț pe toți ceilalți pețitori, atunci nu vrea să o iea, și o lasă de rîsu vecinilor. (Iese).

(Cortina cade). (Sfîrșitul actului I.)

ACTUL II.

Sală mare în Cetatea Dâmboviței.

SCENA I.

Nastea și Rontitu, Aprozi.

Nastea. Să te întreb, Rontitule, din care sat ești tu?

Rontitu. Eu? din Glodana.

Nastea. Din Logodana, zici?

Rontitu. Glodana! Dar ție ce-ți tună în cap cu „Logodna“-na?

Nastea. Mi-am adus aminte, că vodă moldoveanul a cerut pe domnița noastră, de logodnă, și apoi a luat-o pe rusoaica dela Kiev cetate.

Rontitu. Și pentru rusoaica ne-am pornit noi atunci la harț?

Nastea. Ba pentru acea palmă, ce-i deduse domniței noastre; că după aceea nici mama dracului n'a mai venit la noi la pețit. Noroc, că despre toate aceste biata domniță uitată, nu știe încă nimic.

Rontitu. Dar tu ști una?

Nastea. Vei fi știind tu alta; dar una să-ți spun eu. — Asculți?

Rontitu. Ascult cu amândouă urechile. — Spune.

Nastea. Maica Precista s'a milostivit și a bătut pe hoțomanca de rusă, pentru că ne-a furat logodnicul. El în oștiri și în harțuri s'a înecat; cu secuii, cu tătarii, cu nogaii și cu altă limbă de creștini; și că, — pân' să răzbune pe un vis al lui, o aiureală cu un poreclit „micul hantatar“ dela Borzeștii lui; așa, că, pe când să se întoarcă și să sosească și el acasă la vatra lui, tâlhăroaica de domniță și-a dat sufletul, și l'a lăsat văduv, cojemite flăcău tinăr.

Rontitu. Așa, înțeleg, că n'a făcut casă nici cu cealaltă mireasă; și apoi după ce cu sabie de harț, ne-a stropșit și ne-a împrăștiat, la Soci și la cursu Apei, acum dete peste noi aici și ne bate Cetatea. Ia! Ascultă!

Nastea. Taci, Rontitule.

(Trîmbiță! Zgomot de luptă afară).

Ostași (întră).

SCENA II.

Aceiași, Ostași, pe urmă Radu, Laiota, Focșa, Negrea.

Laiota. Voi pe scara din față, cu lăncerii; (altora) voi sus la metereze! Să ploaie săgețile și sulitele pe capul lor!

Ostașii (ies pe două părți).

Radu. (Intră).

Kir Focșa. (Intră, alergând după el) Măria ta!

Radu. Taci, Kir logofete! Toți pe capul blestematului! care a jurat și a nitat!

Focșa. Ba, măria ta, o grabnică veste!.....

Radu. Lasă-o Kirie, pe mâini, după îngroparea pețitorului mincinos.

Focșa. Taie-mi capul, despote! Eu vin dela petrecania la groapă. —

Radu. Alui Ștefan? omule!

Focșa. Dela groapa domniței lui.

Radu. O, de aur gura îți fie! Ei, voi, de acolo! Steag alb pe colțul Cetății! Ramură de maslin! Cornaci, cântați încetarea armelor! Inchinăm Cetatea! Steag alb: Ne închinăm, măriei sale lui vodă Ștefan. Trîmbițele toate să sune de a armelor odihnă.

Trifăilă. (Intră).

SCENA III.

Aceiași, Trifăilă, pe urmă Negrea și aprozi.

Radu. Pe Voichița să mi-o chemați!

Trifăilă. In Cetate domnița nu-i.

Radu. Din fundul pământului! aici să mi-o aducă!

Trifăilă. (Iese). Vom ascultă, doamne.

Radu. De ar ști ea, cât sânge am vărsat, pentru

a spăla ocară, ce Ștefan zvirlise pe numele ei... Haidem, întru a lui întimpinare. (Iese).

Iegrea, Florea. Dracu, Căldăraș. (Intră; Îl întorc înapoi cu deasila).

Negrea. Inapoi jupâne! ori — a! tocmai pe măria ta te căutam.

Radu. Tu? Negre! Cum ne întâlnește mâna lui Dumnezeu iară!

Negrea. Căldăraș, pune mâinile măriei sale în lanțuri.

Radu. Așă, filor. Dar să lăsăm gluma pe mai apoi.

Negrea. Pune, Căldăraș, că n'am glumit încă.

Radu. Ce?... Cum? N'ai glumit? (Se zmuncește).

Toți (îl țin pe loc).

Căldăraș. Ia această brățară (Ii leagă mâinile),

Radu. Cârâi și tu, Kir potcovarul ca un corb, pe cât șoimul e cu aripile în laț. Dar lasă, că mare-i Dumnezeu.....

Negrea. Haidem! P'aici.

Toți (ies).

Căpitanul Fanea. (Intră, se oprește după o coloană.)

SCENA IV.

Fanea, pe urmă Trifăilă și trei tinere — deghizate.

Fanea. Dar cine? cu ai altora ochi, ș'ar alege o stea; căta-voi cu a mea judecată. Căta-voi, să aleg cu ochii mei, și apoi ce vor zice și ochii ei.

Trifăilă și cele trei tinere deghizate (între).

Trifăilă. Iată, pe aici, jupânițelor. Duceți-vă, pe unde v'or duce picioarele, fără grije, dacă domnița a fugit.

Antâia tineră, Haideti că știu eu o bună cărare ascunsă.

(Celelalte două tinere ies înainte).

Căpitanul. — Domnița, oprește-te; domnița.

Tinera. Nu sunt domniță. Dar pe mine nu mă lăsați, să ies și eu din închisoare?

Căpitanul. Din închisoare? Ah, ce gânduri? Chiar dacă această cetate ar fi închisoare, pentru cineva, pentru *tine* nu trebuie să fie decât casă de desfătare.

Tinera. Domnița e dusă. Lasă-mă să mă duc și eu cu soațele mele.

Căpitanul. Nu vorbi de cei de departe. Să vorbim de cei de aproape. Ori — vrei să fugi de mine? De ce? Te temi de mine?

Tinera. Mă tem.

Căpitanul. Teme-te de ori și cine altul; numai de mine nu; căci în brațele maicei tale nu ești mai fără frică, decât lângă mine.

Tinera. Mă tem și de Ștefan vodă.

Căpitanul. Ah! atunci să nu te temi de loc; căci nimica Ștefan vodă nu face fără stătuirea mea.

Tinera. Cine ești tu?

Căpitanul. Sânt Bogdan Fanea, căpitan în curtea măriei sale.... Voichița e fugară?

Tinera. Fugară. Însă eu în aceste ziduri mă știu fugară. Prin spinii pădurilor m'aș ști mai la adăpost decât aici, în drumul vostru. Eu *aici* sânt în închisoare.

Căpitanul. Domniță, cum te cheamă?

Tinera. Maria, roaba domniței. Acum roaba voastră.

Căpitanul. Marie, mă jur, să-ți fac raiu din această temniță; din lacrimile tale, rouă de mângâiere; din roaba umilită, domniță închinată. Vrei tu, să primești așa viață din mâinile mele? mâni nefericite, fără privirea ta. Primește, Mario, primește, iată, sufletul meu. Nu călcă în picioare un dor, setos de a te apăra de orice supărare; setos de a se face robul teu. Ori — tu vrei să calci în picioare un așa suflet?

Maria. Nu.

Căpitanul. Vrei să sdrobești pe acela, care ridică brațul pentru a ta apărare?

Maria. Nu, — nu!

Căpitanul. M'ai lăsa tu, să mă închin ție în întreaga viață?

Maria. ânsă.

Căpitanul. Ânsă?

Maria. Nu pot să vreau.

Căpitanul. Nu poți, să vrei?

Maria. De ai ști.

Căpitanul. Înțeleg. Tu te-ai juruit altuia.

Maria. Nu eu.

Căpitanul. Tatăl tău! Și tu — vei asculta. — Mie mi-au vorbit de o domniță și fără să o fi văzut, gândeam la dînsa; dar când buna ursită m'a adus în calea ta, privirea ta m'a făcut să o uit. De-acuma tu te ai făcut datoare — după dreptatea cerului! — datoare, a mă ridica din învâluială. Tu nu-ți uită această datorie!

Maria. Ânsă alesul tatălui meu, — da, numai al lui, — eu nici nu l-am văzut, — el, e atât de puternic!

Căpitanul. Alesul tatălui teu? Al tău nu? Puternic? Să ști, scumpă, că decât mine, numai Ștefan vodă e mai sus.

Maria. Nefericita de mine! M'ai putea tu apăra chiar de Ștefan vodă?

Căpitanul. Da, Mario. Și ai primi tu închinarea sufletului meu? dacă, — poate Ștefan vodă ș'ar fi ales pe alta. Ai primi tu atuncia?

Maria. Atuncia. — Numai atunci.

Căpitanul. Să ști dară, că el chiar ș'a ales pe alta.

Maria. Pre care? Mă rog, pre care?

Căpitanul. Pre Voichița.

Maria. Pre Vo..... ! Rămas bun, dară, Bogdane
 Rămas bun. Nu mă vei putea apăra. Sânt nenorocită. Uită-mă, căci eu.....

Căpitanul. Dumnezeu! Tu ești dară?..... Ești însași. — Iertare, domniță, iertare capului meu. — Nu știam cine ești, și am cutezat a ascultă de focul nebun.

Maria. Plânge, Bogdane, pre-o floare bătută de cri-vețul nefericirii.

Căpitanul. Ba o stea închinată..... Mă duc, măria ta, să mă pierd, ca să nu-ți neliniștească gândul măcar — viața mea. — Al tău rob, domniță.

Maria. Nu plecă, Bogdane. Poate vodă Ștefan, când m'a vedeă, poate va da Maica Precesta, de va fugi de mine. Poate și el se închină la alta; iar eu îi voi jura, că nu pot fi a lui domniță. Nu mă părăsi. O, mă rog ție!

Căpitanul. Sufletul meu în veci al tău ! (Iese).

Teutu. (Intră).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCENA V.

Maria, Teutu.

Teutu. Scumpă jupăniță, îți aduc o mare veste. Gătește-te de nuntă. Dar nuntă nu glumă.

Maria. Dumnezeu, cu cine?

Teutu. Ian ghicește.

Maria. De n'ar fi cu Ștefan vodă.

Teutu. Ba că chiar cu măria sa. Drept, ai ghicit.

Maria. A !!

Teutu. Bun țipet, pentru așa pețitor!

Maria. Nu-i de bucurie. E de spaimă.

Teutu. Tu dară nu-l cunoști.

Maria. N'aș fi domniță lui!

Teutu. Te-ai făgăduit cu altul ! Înțeleg ! Și bine că știm ; că l-om prinde noi.

Maria. Tăiați-mi mie capul; numai mie. Căpitanul Bogdan nu mi-a zis nimic. Jur, că nici nu l-am văzut. Iertați-l!

Teutu. Nu plânge, jupâniță; căci pentru Ștefan vo-dă vom găsi noi pe domnița, din fundul pământului!
(Sala de ceremonii se deschide în fund).

SCENA VI.

Aceiași, Ștefan domn pe tron. Curtea, statul major, alaiu.

Voichița. (se precipită la picioarele lui Ștefan și înghenunche). Indurare, măria ta. Milă! Tăiați-mi numai mie capul. Iertați-i lui Bogdan vieața; căci el nu mi-a zis nimica. V-o jur că nu mi-a grăit un singur cuvânt!

Ștefan. (Se ridică, o ia de braț, o ridică). Nu te mai jură, scumpă domniță; căci iată uită-te la despotul de Ștefan Vodă. El a fost și „căpitanul Bogdan“.

Voichița. Dumnezeuule mare! (Plânge).

Ștefan. (O ridică pe tronul de alături de el).

Boieri și ostași, după grelele lupte,
Ale noastre dorințe iată-le întrecute!
Cu a vitejilor sânge ursita ce-a scris,
Implinitu-s'a astăzi marele vis.

Pe surorile neamuri un brâu le-a încins.

Pe domnița, întreg neamul să o știe,

Alesu-mi-o-am de doamnă și soție.

(Ia de pe umerii Voichiței haina deghizatoare, și-i așează pe cap o diademă). — (Cele două tinere, întră).

Ștefan (continuând).

Cu a tale iubite soațe, după datină și scris,

Domnița închinată, să ne aștepți în paraclis.

Voichița. Ascultăm, scumpe doamne.

Tinerele. (se desfac din hainele deghizătoare, și se opresc la ușe). — *Radu.* (întră).

SCENA VII.

Aceași, Radu.

Radu. Copiii mei, eu vă dau a mea binecuvântare; și ca al vostru tată, mă bucur de fericirea voastră. Fericite de țerile noastre, îngemănate astăzi prin ai noștri copii, în fața mea ca îngrijitor părinte al amândurora. Ștefane, fiule, ție îți las Moldova; să-i aperi ținuturile și crainele ei. Eu mă mărginesc a fi ocârmuitor peste tot, și apărător numai a plaiurilor dela Dunăre. Fii fericită, Voichișo, precum rămâi a mea ascultătoare și plecată fică. (O sărută).

Ștefan. (Aparte). Sărutarea lui Iuda! Binecuvântare de vulpoi!

Radu. (Se urcă la tron și ea loc alături de Ștefan).

Ștefan. (Face semn femeilor).

Voichișo și tinerele. (se închină și ies).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCENA VIII.

Aceași. fără femei.

Ștefan. Radule, jos de pe acel scaun! Jos!

Radu. Cum?... Am auzit bine?

Ștefan. Jos de pe acel scaun!

Radu. Ce ar fi și aceasta?

Ștefan. Deslușire vrei? Iată pe înțeles: cu ce obraz? cu ce suflet tu peste Moldova noastră?

Radu. Tu, -- cu ce obraz? atunci, ști, cea rușinatoare palmă?... O ști și pe aceasta. Ce solie prin Negrea? și apoi fugă dinspre fica mea; după ce ceilalți nouă coconi pețitori alungați mie ură mi-au jurat.

Ștefan. Și pentru atâta -- tu sângele a mii și sute de ai noștri copii!... O, Dumnezeuule!... Chemați-mi pe Laiot Basarabul.

Aprod. (Iese).

Ștefan. (urmând). Radule, o clipă aici să nu te mai văd!... Atâta sânge! O! ucigaș!... Ucigaș! de o miie de ori ucigaș — tu!

Radu. Ba tu!

SCENA IX.

Aceiași, Laiota.

Laiota. (Intră).

Laiota. Robul măriei tale! despote.

Ștefan. Laiot, iubite basarabule, iată că pe tine te las voivod, cârmuitor în această a Dâmboviței cetate. Pan Negre, panțiri, pe Radu, vodă căzut, surghiunit, peste Dunăre mi-l dați.

Radu. Să plec. Dar până piept să dăm amândoi, nici că amBSAJ mor!
Central University Library Cluj

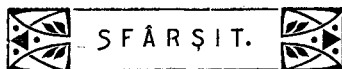
Ștefan. Așa? Radule. Ei, bine, cu ajutorul Celui de sus, ne vom găti; ne vom încinge; în arme ne vom îmbrăca din tălpi până în dinți! și te vom aștepta, pe tine, cum și pe toți zăvozii dimprejur, cari ne pândesc pe buze cu miere, dar cu pumnii strânși gata. Să-mi vi ucigașule; te vom aștepta.

Radu. (Iese).

Ștefan. De acuma — la paraclis! (Iese).

Toți. Mulți ani Măria ta, cu scumpa noastră domniță. Mulți ani cu sănătate și cu izbândă!

(Cortina cade).

IOAN POP FLORANTIN.

BCU Cluj - Central University Library Cluj

SCHIȚĂ BIOGRAFICĂ.

Publicând drama istorică „Tinerețea lui Ștefan cel Mare“ de compatriotul nostru *Ioan Pop Florantin* și știind, că cu toată activitatea sa de aproape de 50 de ani ca scriitor și conferențiar, domniasa e mai puțin cunoscut la noi, de oarece și a făcut întreg serviciul ca profesor de filosofie în România, dăm aci următoarele note biografice (pe lângă că asemenea note sunt publicate, în străinătate, în „L'Aurore“, (Paris); în „Dictionnaire des écrivains du monde latin“, (Roma), vol. V. pag. 1175; în „Roumanie intellectuelle“, (Paris), pag. 78.

Autorul nostru s'a născut în 8 August 1843, în Poptelecul (de Craine), comitatul Solnoc-Dobâca, Transilvania. Studiile și le-a făcut în casa părintească, în Cluj și la universitatea din Viena, adăose în Paris și Londra. In a. 1869 fu numit prin concurs la catedra de filosofie dela liceul din Bârlad, a trecut la liceul din Iași, unde predând filosofia, un timp și la universitate, a terminat serviciul întreg, a trecut la pensie în 1899. — Afără de catedra sa, a predat și limba latină, română, germană și Estetica, timp îndelungat în mod gratuit. A făcut numeroase *Conferințe publice*, în Iași, Vaslui, Focșani, București, Câmpulung, Craiova, Sibiiu, Cluj, Viena, și Paris.

În lunga sa carieră de muncă neobosită, a elaborat un mare număr de lucrări științifice și literare ; și anume :

A) Științifice.

1. „Der psychische Moment“, publicată de către *Academia imperială de științe din Viena*, (Iulie 1868); românește în „Românul“.

2. „*Reforma* metoadelor, și Teoria *Consecutivismului* universal“. Logică de grad universitar; (1895); confirmată și în *Franța*, prin uvrajul lui H. Lagrésille „*Le fonctionisme universel*“, (1902).

3. „*Logica* pentru liceu și *universitate*“, elaborată în mod *reformativ, consecutist*, după *pedagogia modernă*, cu sute de *întrebări și probleme* de lucrat ca exerciții; caz *unic* în literatura universală în această ramură; în ediții repetate. (Iași, libr. Șaraga).

4. *Psihologia*, elaborată deasemenea în mod *reformativ, consecutist*, tot cu sute de întrebări și probleme, tot în ediții repetate; *inovațiuni*, ca și în Logicile sale.

5. *Etica* sau *Morala*, idem. idem.

6. *Estetica*, generală și specială, *premiată la Paris*, 1889. *Recomandate* de către doi academicieni. Ca ramuri.

7. „*Frumsețea liniară*“ și

8. „*Frumsețea omenească*“.

9. *Jocuri froebeliane și Grădina de copii*, răspândite de d-sa pentru *întâia oară* în România, prin broșuri, articole de ziare, discursuri și conferințe publice, începând dela 1882. „*Recreații froebeliane și gimnastica școlară în clasă*“.

10. *Abecedare* (în spirit froebelian), *Desemnul liniar, Aritmetici, aprobate și premiate*.

11. *Abecedar mural* sau de părete, pentru alfabeți adulți.

12. *Principiul general* de procedare pentru a face *invențiuni*.

13. *Românii și maghiarii*, studiu documentat, (în „*Lupta*“, și în broșuri).

14. *Teletipia* (invențiune științifică), tradusă și în limba franceză, aprobată și în străinătate, (celebrul

Alphonse Bertillon, Paris, Consilierul Windt, Viena, etc).

15. „*Foaia Familiei*“, revistă culturală, serie nouă; între altele cu articole documentate, prin cari a demascat pe invidioșii și geloșii detractori.

Din broșurile cu grădina de copii și Abecedarul mural a distribuit mai multe mii de exemplare în mod gratuit.

B) Literare. (Toate alcătuirii originale).

După aprobări călduroase, ce a primit dela primele sale încercări de ucenicie, a lucrat și publicat următoarele; cele mai multe în ediții repetate, ca și cele filosofice.

Novele istorice și din viață publicate în „*Convorbiri Literare*.“ — 16. „Decebal“. — 17. „Tuhutum.“ — 18. „Zoa-Zuirvan“. — 19. „Brutus,“ — „Zenobia.“ — 20. Tineretea lui Ștefan cel Mare.“

Romanuri istorice: 21. „Romeo.“ — 22 „Decebal“. — 23. „Horea,“ (tradus și în limba franceză). — 24. „Avram Iancu“.

Poeme: 25. „*Prolog dramatic festiv*“, (cu care autorul a inaugurat seria de producțiuni în palatul Muzeului Național din Sibiu, în 8 Sept. 1905). — „*Apel*“ la „Unirea tuturor românilor,“ (1866). — „Salut“ (publicat întâi în „Cronache“ (Roma), — „*Himn Carmen Sylvei*“, alcătuit la propunerea, ce i-a adresat directorul Corului „Carmen“, București, și cântat întâi în fața M. Sale); — „Cântarea neamului“; — „Aeternitas,“ (învederând descoperirile științifice făcute de Laurent Florantin în opera sa capitală: „Natura et causa rerum“ 1908); — „Himn Sfintei Elisabeta II.“; — „Apel pentru „Vatra Luminoasă“; — „Humanitas“; — „Lupoaica Romei“; — „Jos tiranii!“ — „Mortua est“; — „Logodnicul“; — „Nebuna“; — „Ostașul“; — „Mama“; — „Agata Bârsescu“; — „Lascar Catargiu,“ — „Orfana“; — „Filantropia“; — „Corul orbilor“, etc.

26. Anecdote și epigrame.

Altă *inovațiune*: a „Parafrasat“ mai multe poeme deosebite, cari se cântă în cor; adică le-a modernizat pentru a putea fi și *declamate*; așa „Deșteaptă-te române“, „Himnul regelui“, „Hora Unirii“, „Cântecul Gintei Latine“ etc.

În această neobosită carieră, *I. Pop Florantin* a colaborat la peste 30 de ziare și reviste cu poeme și articole instructive.

Aprobări. — Din prea numeroasele *documente* păstrate, despre cele mai valoroase *aprobări*, amintim aci pe cel întradevăr mai prețios dat, din străinătate de către *Dr. B. Lorenzelli* dela universitatea din *Roma*; apoi faptul că principiile reformative din Esteticele d-lui Florantin le-a plagiat (furat) profesorul *C. Leonardescu*, publicându-le drept ale sale descoperiri în „Convorbiri literare“ (Iași); furt, pentru care Leonardescu a fost demascată și crucificată pe două coloane paralele. — Alte lucrări ale lui Pop Florantin au fost reproduse, în mod leal, în diferite publicațiuni. — Documente aprobative în favoarea d-sale, în „L'Aurore“ (Paris), în „Österreichische Kronenzeitung“, „Reichswehr“ și „Albina“, (Viena), „Curierul“ etc. (Iași); „Românul“ etc. (București); „Ujság“ etc. (Cluj), „Gazeta“ etc. — De asemenea, *documente* de călduroase aprobări dela persoane competente: *V. Ranta Buticescu*, *Agata B. Rubin Pațiția*, *Ștefania Z.*, *Dr. Vasile Magdu*, *Vasile Alexandri*, *N. Mateescu*, *A. Cășolțeanu*, *I. Popescu*, *S. Samitca*, *N. Burghilea*, *D. Motoc*, *Dr. I. Nenițescu*, *I. Frunză*, *Nic. Densușianu*, etc; cum și excepționale aprobări dela pretențioasa „Junimea“ (Iași). — Prin o scrisoare dela românii din America s'au cerut *esclusiv* romanurile istorice ale lui Pop Florantin „Horea“ și „Avram Iancu“. *I. Frunză* s'a ocupat și a stă-

ruit, ca acestea și celelalte scrieri literar-istorice ale autorului nostru să fie răspândite și gratuit în popor, de către secțiunile *Ligei*.

Rezervăm drept concluziune aci, faptul *esepți-onal de onorator*, pentru autorul *dramatic* Pop Florantin, că elaborând d-sa după aprofundarea problemei, între altele tragedia istorică „*Attila*“; aceasta a fost tradusă în limba ungară, (cu adaose); dar, ce e mai mult încă, a fost atât de îmbucurător apreciată, că autorul ei a fost declarat pe aceeaș treaptă, cu celebrul (în Ungaria) poet dramatic Katona József, autorul mult sărbătorit al unei sigure, dar de prima ordine tragedii „*Bánk-bán*“.

Ne bucurăm și noi de onoarea, ce i s'a făcut și prin această rară distincțiune.

Cu toată vârsta de 70 de ani, scriitorul Pop Florantin lucrează și în prezent, fără oboseală, la diferite articole de utilitate, cum: „*Idealul de Abecedar*“, „*Ortografia reformată*“, și la tragediile „*Ștefan cel Mare*“ (II, și III.), „*Horea*“, „*Avram Iancu*“, etc.

Notă. Majoritatea uvrajelor sale nu se mai găsesc de vânzare, și sunt de reeditat, cele de sub Nr. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 17, 18, 19, 21, 24, 25, 26. — Gata de editat manuscriptele: „*Chestionar filosofic*“, „*Dicționar filosofic*“. Romanul „*Sugrumătorul*“, și tragediile: »*Decebal*«, »*Attila*«, »*Draga*«. »*Dan și Osman*«, (tradus și în limba italiană), „*Maica*.“ Un act prolog (și alte epizoduri dramatice adiționate), la tragedia »*Macbeth*“ alui Shakespeare; modificând-o și completându-i motivarea, în conformitate cu noul act.

Scriitorul *I. Pop Florantin* este în *Stolnici*, România, însă pe urmă se va stabili în Cluj; dar plănuște să facă un nou turneu de conferențe publice în Transilvania.